

begaæde Feil ved at forklare Ordren paa en anden Maade. Jeg troer, at hvis der var Tale om en Feil, der var begaaet fra Ministeriets Side, saa kunde den netop allerbedst rettes igjennem Ministeriet og ikke ved en Afgjørelse for Retten. Det vilde dog derhoved være høist forunderligt, dersom man vilde tænke sig et Tilfælde, som det, der netop i dette Dieblif falder mig ind, som et saadant, hvorom der skulde kunne reises Tvivl, og søres Sag for Domstolene. I Lovforslagets § 4 er der fastsat et vist Tillæg, der skal gives, naar man er i europæiske Farvande, og et andet Tillæg, som skal gives, naar man er i Middelhavet eller transatlantiske Farvande. Dersom man nu tænker sig et Retsspørgsmaal reist om, hvorvidt man var i transatlantiske Farvande eller ikke, saa veed jeg virkelig ikke, for hvilken Ret man vilde have en Sag derom afgjort. Det forekommer mig, at jeg skal gjentage det, at der er noget ganske Eget i at henvisse Militaire til en civil Ret, medens jeg derimod er fuldkommen villig til at gaae ind paa, at Ministeriet skal kunne lade Sagen afgjøre ved Dom, naar det selv er i Tvivl. Dette forekommer mig at være den simpleste og naturligste Maade at ordne Forholdet paa.

Madvig: Jeg skal blot gjøre opmærksom paa, at det ikke forekommer mig, at den ærede Minister var meget heldig med det Exempel, som han anførte for at bevise, at saadanne Spørgsmaal ikke skulde kunne underkastes en civil Domstols Kjendelse, nemlig det Tilfælde, at der opløstes Tvivl om, hvorvidt der skal betales efter de Bestemmelser, der gjælder for Atlanterhavet eller Middelhavet, eller efter dem, der gjælder for europæiske Farvande. Saadanne Spørgsmaal forekomme jo nemlig netop idelig for civile Domstole, navnlig for Sø- og Handelsretten. Der forekommer der jo ofte Spørgsmaal om, hvorvidt Fragtbestemmelser og andre Aftaler, der ere vedtagne under visse Forudsætninger med Hensyn til Farvande o. s. v., skulle beregnes efter den ene eller den anden Tarif og skulle bedømmes efter den ene eller den anden Forudsætning, og om Skibet skal betragtes, som om det i et vist Dieblif har været i Atlanter eller

Middelhavet eller udenfor samme, om det skal betragtes som havende været i Canalen eller udenfor den. Man holder sig til saa Hensende ved Retterne til Handelsretter, til Erklæringer fra Sagkyndige o. s. v. Det er, som sagt, just af den Art Spørgsmaal, som den ærede Minister vil erfare meget let kunne forekomme ved Sø- og Handelsretten. Hvad der dog især forundrede mig, var den Bægt, som den ærede Minister lagde paa, at der her handlede om Militaire. Sa, hvis der var Spørgsmaal om militaire Handlinger, hvis der var Spørgsmaal om, hvorvidt en Lieutenant skulde kunne henstykke sig til Domstolene for at faae afgjort, om han skulde gjøre det, eller om han skulde gjøre det, ja, da skulde jeg nok stemme imod, at Sagen skulde kunne komme til Domstolene. Men her er der jo slet ikke Tale om Sager, der i mindste Maade berøre det militaire Tjenesteforhold. Med Hensyn til samme opretholdes Autoriteten paa det Allerbestemteste, men her er der kun Spørgsmaal om Penge, og der har aldrig hidtil været Tale om, at Pengespørgsmaal mellem Officerer og Regjeringen skulde afgjøres ved Krigsret. Det har altid været civilretlige Spørgsmaal og har slet Intet med Krig at gjøre. En Lieutenant kan meget godt faae en Dom for, at han har 200 Rd. tilgode hos Regjeringen, uden at det militaire Respektforhold berøber virkelig paa nogen Maade krænktes. Det vil han nok komme til at underkaste sig, om han ogsaa har faaet Dom for, at han skal have sine Penge. Man maa aldeles holde de to Ting ude fra hinanden: Love, der regulere Handlinger og Dydighed, og Love, som bestemme Bederlaget, hvilket Sidste hører for den civile Ret. Jeg glæder mig vel over, at den ærede Minister har erkjendt, at Sagen i alt Fald ikke foreligger correct, saaledes som § 17 er affattet, men jeg troer, at han dog idetmindste tillige burde erkjende, at det slet ikke er Diebliffet til at fastslaae et vist Princip i en enkelt særlig Lov, naar man lige skal til at forhandle det under Forslaget til en stor almindelig Lov.

Schmann: Min ærede Radv. (Udsig)